

‘T GENTSCH SPANT DE KRUUNE

Aanvullingen en bedenkingen

“En ge keunt da spreke alle doage van de weke.” (aanvulling)

Natuurlijk weet ik wel dat in de titel “klappen schuunder “ (want volkser) Gents zou zijn dan “spreken” maar zeg nu zelf: als rijmende titel klinkt “spreken” hier toch beter. Dichterlijke vrijheid, weet je wel...

Dhr. Frans Saccasyn mailde mij het volgende rijmpje: tegen een kind dat “mee zijn tsjoeze ieveranst tegen gelupen es”, zegt men :

“Oesje mijn bollle!
Een stuk van mijn fiole,
Een stuk van mijn konijn,
‘t Zal morgen zondag zijn.”

Een variant op “Verbeke, de zondag gelijk in de weke” maar dan in vraagvorm, wordt ook toegepast op iemand die je tegenkomt en waarvan je niet gewoon bent hem opgekleet of “opgetsjenuiverd” te zien:

“Ja, menier Verbeke,...de zondag gelijk in de weke?”

Het volgende is wel geen uitdrukking maar een liedje. Het wordt gezongen als persiflage op de opera. Het stuk komt ook voor op de CD “Toreador, den opera es versmuurd” (Alora Music 912 024-2) uit 1994 van Koen Crucke & Guido Naessens” in “oh, yes den Engelsman” in de passage “‘t meisse van menier van Acken” (althoewel in een lichtjes andere versie):

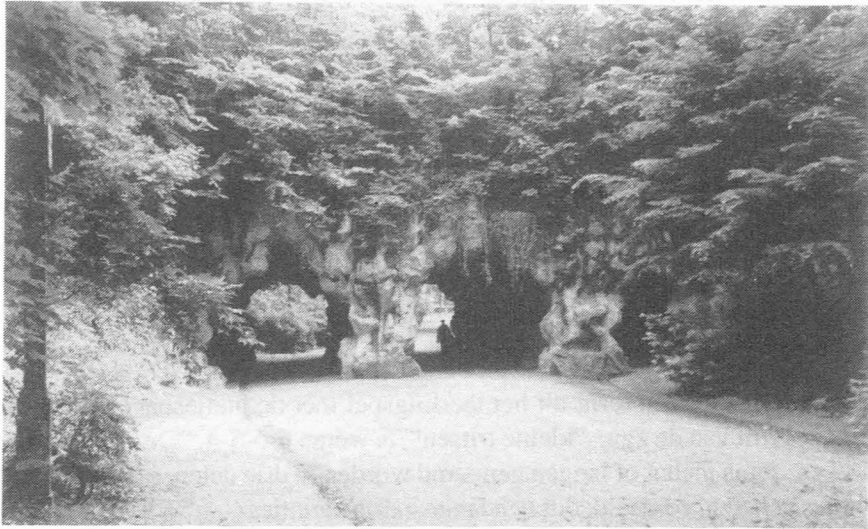
Sofietje die kost nie kakken,
‘t wildege nie zakken,
Ze namd een purgoasse in
En ze scheidt nog min.

De zondag ging zij noar de kirke,
Heur purgoasse begost te wirken,
Ze zong van och, Hiere, och, God,
Mijn broek die ligt vol prot.

Een volkse scabreuse variant zoals er ontelbare zijn, gemaakt door de habitués van ‘t kiekenskot. Niet zo direct een muzikale bijdrage om op chique gelegenheden te zingen, maar toch heel geestig.

"De drie goaten" in de Tweebruggenstraat.

"De drie goaten" in het Citadelpark.

Dhr. Guy De Martelaere zond mij in verband met de wekdagen nog een leuke Zuidafrikaanse uitdrukking in dezelfde weekendsfeer, die ik u niet wil onthouden:

“Jou saterdag is langer dan jou zondag”

Waarmee men daar bedoelt dat iemands onderrok uitsteekt.

“Keunde gj even goed klappen of dadde keunt tellen?” (aanvulling)

Lezer Jacques De Rycke kroop ook in de pen en vulde onze reeks aan met wat volgt:

- “‘k zitte (‘k rije) nuh uuk al op (mee) tram vijfje (dreie, viere, zesse, zevens,...)”, gezegd van en vijftiger (dertiger, veertiger, zestiger, zeventiger,...)
- “Tsjeef liep langst de stroate mee twee plus drie es vijfje.” Wordt gezegd van iemand die zwaar mankt. Zijn ene been is er twee lang, het andere drie. Het gescandeerd enkele malen herhalen van “twee plus drie es vijfje” geeft het manken weer.
- “‘t es famielde van ‘t zevenendertigste (vijventseventigste) knoopsgat”, zeer verre familie.
- “‘k goa da veur uh ne kier goan arrangeren aan honderd in d’ ure”, zeer vlug.
- “In de zeven weken moeste wulder iederen dag noar de vroegmisse” de periode van de ultieme voorbereiding van de Plechtige Communie.
- “Uit een virken vijf hespen snijen” : bedriegen.
- “Tentsje es gientsje” en “Ge keunt nie op ien bien stoan”: een consumptie is wel zeer weinig.

En, Gentenaars kunnen ook in ‘t Frans tellen:

- “z’ es op heuren trente-et-un”: syn.: “Op zijn elvendertig geklied zij. z’Hee heur koefferkliers aan”: de kleren die tussen de mottebollen in de koffer bewaard worden voor de communie, een trouw of een begrafenis. Hier: ze heeft haar beste kleren aan. (L.L.C., p. 1470)
- “soixante-neuf”: een term uit het teerlingspel met de pietjesbak: deze worp maakt deel uit van de zgn. “kleine tritsen”, te weten 6-6-5-4. “De rechtstaande schreven, soms meten of langen genoemd worden in drie delen, schreefkens of kleintjes geheten, verdeeld: dus een lange = drie kleintjes (—)” Bij soixante-neuf

mag men “twie schreefkes” vegen. (L.L.C. “Het Teerlingspel in Gent”, p. 9,10)

“Soixante-neuf” kan natuurlijk ook een sex-standje zijn...

- “t es nen trente-sous” : syn. “t es ne gruten eter, een eterke, nen balgvulder, ne smiebelirre, nen smirbalg, ne smirbuik, ne smirder, een smirpirre, ne smirpot, een smirvel, ne smirveugel, ne smirzak, ne smoefel, ne smoefelpot, ne sneukelirre, een sneukelnote, ne sneukelman, een sneukelmuile, een sneukelesse, ne sneukelpot, een sneukelkonte, ...”

Vroeger was een eetmaal van 30 stuivers (trente sous) een zeer groot maal. (L.L.C., p. 1470):

- “t Es doar de brieë viertiene” : daar wordt zeer rijkelijk geleeft. Dhr. De Rycke stelt dat hij niet zeker weet of deze uitdrukking echt Gents is maar hij heeft ze wel in Gent weten gebruiken.

- Wanneer de Gentenaar het heeft over “de drei goaten”, dan bedoelt hij de rots in het Citadelpark in de Louis Minarddreef of nog: de doorgang onder de huizen tussen het Graaf van Vlaanderenplein aan het Zuid en de Tweebruggenstraat (fig.), op zichzelf ook al een straatnaam met een getal net zoals “Halfweg, Eendrachtstraat, Tweebekenstraat, Tweebunderstraat, Tweegatenbrug, Tweekapellenstraat, Tweekerkenstraat, Dobbelslot, Jozef II-straat, Driekoningenstraat, Drieleienstraat, Driemasterstraat, Driepikkelstraat, Driezwaantjesstraat, Viergekrondenstraat, Vierhekkenstraat, Vierschaarlaan, Vierweegse, Vijfhoekstraat, Vijfwindgatenstraat, Zes septemberlaan, Zevenbladstraat, Elf julistraat, Elf novemberstraat, Twaalfapostelenstraat, Twaalfkameren en Zestiengemeten.

- “de drei Torekens” : de twee buitenste puntvormige torens en de middelste trapgevel: ‘t Rabot over de Lieve.

- “de drei sleutelkes”: de brouwerij op het einde van de Tichelrei aan het sleutelbrugsken aan de zijde van de Lange Steenstraat en de Grauwpoort.

- “Ja, een koppel (een poar) van twieë” wordt er al lachend gezegd. Een waarheid als een koe, “une vérité à La Palice”.

- “In de viertien billekes” : café (o.a. in het Patershol, maar er waren er zowat overal in het land) waar er zeven vrouwen (dochters) waren.

- “t es moar nen bakker (of een ander beroep) van dreië veur ne kluit” : syn: “van thalverdreië donker”: een zwak vakman.

- “De paster preekt uuk gien twie kiëren (leest uuk gien twie missen) veur ‘t zelfste geld” : ik herhaal het geen twee keren.

- “Hij es tusschen vier planken g’ eindigd” : in een doodskest.
- “Diene vent es uuk nogal ne zeventiën” (zeventeen): een kniesoor.
- “Hij voeld hem duust man stirk” : zeer sterk.
- “Me zijn mee ons getwiiën (- getwies), - gedreiën (- gedreis), - gevier(e)(s), - gevijve (- gevijs), - gezesse, - gezevene. Van af acht wordt het: “mee ons achte, - negene, - tiene, enz... noar de cinema geweest” : met twee, 3, 4, ... samen.

Volgend kinderliedje hoorde dhr. De Rycke nog op de speelplaats van de bewaarschool en dan nog meestal met een vrij zwaar Gents accent:

“Un, deux, trois, quatre, cinq, six, sept,
Violette, Violette.
sept huit, neuf,
madame Leboeuf.
dix, onze, douze,
madamme de kattedoeze.”

- “Lowie die zwiet” : alleen een Gentenaar kan dit zeggen voor Lodewijk XVIII (Louis dix-huit). In het Gents betekent het letterlijk: Louis die zweet.

Lezer Paul Mauquoy bezorgde ons de twee laatste aanwinsten:

- “Hij omthelw moar van tsoens tot den twaalve..”: syn: “Hij omthelw moar van vandoage tot morgen, hij hee een huufd (-een memore) gelijk een stromijne”: hij/zij kan nauwelijks iets onthouden, vergeet alles.
- “zeven cens-en-half” of 0,15 oude Belgische franken.

Ge weet ons weune veur nog van dat...

Eddy “den twiedekker” LEVIS